



TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 14728

Tarih : 30.10.2025

36095

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Yılmaz TUNÇ** tarafından Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Salihe AYDENİZ

Mardin Milletvekili

TBMM İdare Amiri

1990'lı yıllarda olağanüstü hal (OHAL) döneminde işlenen ve uluslararası hukukta ağır insan hakları ihlali teşkil eden suçlara ilişkin soruşturmalar, uzun süre sürüncemede bırakılmış, ancak 2008'den itibaren bazı yasal ve yargısal gelişmelerle birlikte kısmen canlandırılmıştır. Bu kapsamda, Mardin'in Dargeçit ilçesinde 1995-1996 yıllarında yedi kişinin zorla kaybedilmesine ilişkin açılan "Dargeçit Davası", Türkiye'nin cezasızlıkla mücadele performansı açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Dava sürecinde, yedi kişinin kemiklerine ulaşılmış, tanık beyanlarında ise olayların bir bütün halinde ve örgütlü bir yapı tarafından gerçekleştirildiği iddia edilmiştir. Ancak, etkin soruşturma yürütülmemesi, suçların işlendiği tarihlerde yürürlükte olan mevzuatta zorla kaybetme suçunun tanımlanmamış olması ve zamanaşımı sürelerinin uygulanması gibi nedenlerle tüm sanıklar beraat etmiş ve karar istinaf mahkemesince onanmıştır. Türkiye'de benzer diğer davalarda da görüldüğü üzere, ağır insan hakları ihlallerinde cezasızlık sorunu yapısal bir nitelik kazanmıştır.

Uluslararası hukuka göre ağır insan hakları ihlallerinde zamanaşımı uygulanmaması ve etkin soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerekirken, mevcut yasal düzenlemelerde bu konuda yeterli düzenlemeler bulunmamaktadır. Ayrıca, davaların mağdur aileler açısından erişilebilirliği, sanıkların yargılamalara katılımı, delil toplama süreçleri, devlet sırrı

gerekçesiyle bilgi-belge paylaşımının engellenmesi ve davalar arasında irtibat kurulmadan bağımsız yürütülmesi gibi uygulamalarda da eksiklikler tespit edilmiştir.

Bu bağlamda;

1. 1990'lı yıllarda işlenen zorla kaybetme suçlarının kaçısı ile ilgili adli soruşturma başlatılmıştır? Kaçısı dava aşamasına geçebilmiştir? Kaçısı zamanaşımı, beraat veya başka bir nedenle sonuçsuz kalmıştır? Kaçısı hakkında mahkûmiyet kararı verilmiştir?
2. Dargeçit, Kızıltepe, Vartinis, Musa Anter, Ayten Öztürk ve benzeri davalarda, sanıkların yargılanmasına ilişkin bugüne kadar alınan kararlar nelerdir? Bu davaların hangi illerde görüldüğü ve hangi aşamada oldukları hakkında bilgi kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?
3. Dargeçit ve benzeri davalarda mağdur ailelerinin adalete erişimini kolaylaştırmak amacıyla alınan özel bir tedbir var mıdır? Davaların mağdur aileler için erişilebilirliğine dair bir çalışma yapılmakta mıdır?
4. Zorla kaybetme suçunun Türk Ceza Kanunu'nda ayrı ve özerk bir suç tipi olarak tanımlanması için bir yasa çalışması yapılmakta mıdır? Bu konuda gündeminizde olan veya hazırlık aşamasında bulunan bir tasarı var mıdır?
5. Ağır insan hakları ihlallerinde zamanaşımı uygulanmaması konusunda, BM ve Avrupa Konseyi başta olmak üzere uluslararası yükümlülüklerle uyumlu bir yasal düzenleme için bir hazırlık yapılmakta mıdır?
6. Sanıkların yargılamalara katılımı, tutuklama ve adli kontrol tedbirlerinin uygulanma oranı nedir? Bu tür davalarda sanıklar hakkında uygulanan koruma tedbirlerine ilişkin istatistiki bilgi var mıdır?
7. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Dargeçit ve benzeri davalara ilişkin verdiği ihlal kararlarının gereği yerine getirilmiş midir? Bu kararlar doğrultusunda hangi adımlar atılmıştır?
8. Mahkemeler tarafından zamanaşımı gerekçesiyle düşen faili meçhul ve zorla kaybetme davalarının toplam sayısı nedir? Bunların yıllara ve illere göre dağılımı nedir?
9. Faili meçhul ve zorla kaybetme davalarının, suçun işlendiği şehirlerden başka illere nakledilmesi uygulaması hakkında görüşünüz nedir? Nakil kararlarının somut gerekçelere dayandırılması ve mağdurların adalete erişiminin engellenmemesi için bir çalışma yürütülmekte midir?

10. Zorla kaybetmeler ve faili meçhul cinayetler kapsamında hazırlanan iddianamelerde, JITEM ve benzeri örgütlü yapılar ile ilgili tarafınıza ulaşan bilgiler doğrultusunda bugüne kadar yürütülen soruşturmalara dair genel değerlendirmeniz nedir?
11. Faili meçhul ve zorla kaybetme davalarının mağdurlarına yönelik, mağdur haklarının korunması, onarıcı adaletin sağlanması ve telafi mekanizmalarının geliştirilmesi için yürütülen projeler var mıdır?
12. Birleşmiş Milletler Herkesin Zorla Kaybetmelere Karşı Korunması Hakkında Uluslararası Sözleşmesi'nin imzalanması ve onaylanması için yürütülen bir çalışma bulunmakta mıdır? Sözleşmenin iç hukuka aktarılması planlanmakta mıdır?
13. Faili meçhul ve zorla kaybetme vakaları ile ilgili olarak, yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda karşılaşılan temel zorluklar ve tespit edilen eksiklikler nelerdir? Bunların giderilmesi amacıyla hazırlanan veya hazırlık aşamasında olan mevzuat değişikliği ya da idari düzenlemeler mevcut mudur?
14. Türkiye Cumhuriyeti'nin içerisinde bulunduğu barış ve demokratik toplum süreci göz önüne alındığında, geçmişte işlenen ağır insan hakları ihlalleri ve faili meçhul cinayetlerle etkin biçimde yüzleşilmesi ve bu suçların faillerinin hesap verebilirliğinin sağlanması amacıyla yürütülen veya planlanan herhangi bir adım, politika veya özel bir eylem planı var mıdır? Bu kapsamda toplumun adalet talebini karşılamaya yönelik ne tür mekanizmaların geliştirilmesi düşünülmektedir?